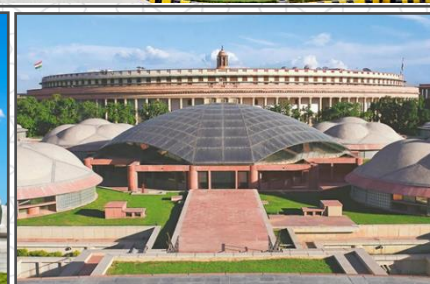
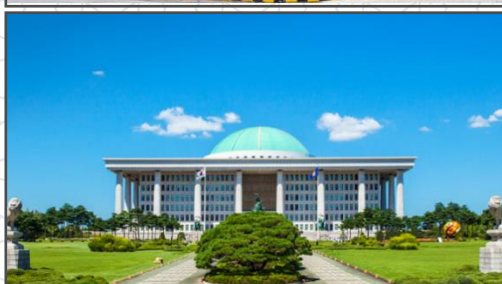

مطالعه تطبیقی مراکز پژوهشی مجالس آسیا؛ با تأکید بر ظرفیت‌های دیپلماسی پارلمانی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

شماره مسلسل:
۲۱۰۵۱

مرکز پژوهش‌های
مجلس شورای اسلامی

تاریخ انتشار:
۱۴۰۴/۷/۱۶

عنوان گزارش:

مطالعه تطبیقی مراکز پژوهشی مجالس آسیا؛ با تأکید بر ظرفیت‌های دیپلماسی پارلمانی

نوع گزارش:

طرح/لایحه □، نظارتی □، راهبردی ■، پیش‌نویس قانونی □

نام دفتر:

مطالعات سیاسی (گروه مطالعات پارلمانی)

تهیه و تدوین:

حسن خداوردی

همکاران:

سیدحسین حسینی، محمد صفامنش

اظهار نظرکننده:

علی عبدالاحد (دفتر مطالعات حقوقی)

ناظران علمی:

جلیل محبی، مهدی امیری، مصطفی دلاورپوراقدم

گرافیک و صفحه‌آرا:

زهرا دلاوری

ویراستار ادبی:

اکرم وحدانی‌فر

واژه‌های کلیدی:

۱. دیپلماسی پارلمانی
۲. اتاق‌های فکر
۳. کارآمدی
۴. نوآوری
۵. مهارت

تاریخ شروع مطالعه:

۱۴۰۴/۰۴/۱۶

فهرست مطالب

چکیده.....	۶
خلاصه مدیریتی.....	۷
۱. مقدمه.....	۹
۲. پیشینه پژوهش.....	۹
۱-۲. سوابق مطالعاتی در مرکز.....	۹
۲-۲. سوابق تقنینی.....	۱۰
۳. ظرفیت‌های دیپلماتیک مراکز پژوهشی مجالس آسیا.....	۱۱
۱-۳. هند.....	۱۱
۲-۳. جمهوری اسلامی پاکستان.....	۱۵
۳-۳. ژاپن.....	۱۸
۴-۳. جمهوری کره.....	۲۰
۵-۳. جمهوری اندونزی.....	۲۵
۶-۳. فدراسیون مالزی.....	۲۵
۴. جمع‌بندی.....	۲۶
منابع و مآخذ.....	۲۷

فهرست شکل‌ها

شکل ۱. مدیران بازوی مطالعاتی مجلسین هند.....	۱۲
شکل ۲. کتابخانه مجلس هند.....	۱۲
شکل ۳. کتابخانه مجلس سنای پاکستان.....	۱۶
شکل ۴. مؤسسه خدمات پژوهشی مجلس پاکستان.....	۱۷
شکل ۵. کتابخانه مجلس ملی ژاپن.....	۱۹
شکل ۶. کیکو کوراتا؛ مدیرکل کتابخانه دایت ملی.....	۲۰
شکل ۷. مرکز خدمات پژوهشی مجلس ملی جمهوری کره.....	۲۱
شکل ۸. همایش چشم‌انداز ملی سال ۲۰۲۵.....	۲۱
شکل ۹. رئیس و نشان مرکز خدمات پژوهشی مجلس ملی جمهوری کره.....	۲۲

فهرست جداول

جدول ۱. سوابق پژوهش‌های مرتبط با مطالعه تطبیقی مراکز پژوهشی مجالس دنیا.....	۹
جدول ۲. پیشینه قوانین مرتبط با دیپلماسی پارلمانی.....	۱۰
جدول ۳. اهداف و کارکرد مرکز خدمات پژوهشی مجلس ملی جمهوری کره.....	۲۲
جدول ۴. همایش‌های بین‌المللی و سالیانه مرکز خدمات پژوهشی مجلس ملی جمهوری کره.....	۲۳
جدول ۵. نوآوری دیپلماتیک مجالس دنیا و درس آموخته‌های دیپلماسی پارلمانی.....	۲۶

مطالعه تطبیقی مراکز پژوهشی مجالس آسیا؛ با تأکید بر ظرفیت‌های دیپلماسی پارلمانی

DOI: [10.22034/report.mrc.2025.1404.33.7.21051](https://doi.org/10.22034/report.mrc.2025.1404.33.7.21051)

چکیده

سفیران دیپلماسی پارلمانی، انتفاع حداکثری از هوش مصنوعی برای ارزیابی سیاست‌های آتی مجالس کشورهای مخالف و رقیب، انتفاع حداکثری از پتانسیل خبرگان تراز بین‌المللی در تیم مشاوران نماینده، مشارکت فعال در کنسرسیوم رؤسای مراکز پژوهشی و کتابخانه‌های مجالس آسیا، تهیه بانک هوشمند گزارش‌ها و اسناد مرتبط با دیپلماسی پارلمانی، برگزاری آموزش فشرده علوم و مهارت‌های دیپلماتیک برای نمایندگان جدیدالورود قبل از آغاز فعالیت پارلمان، هم‌افزایی ظرفیت‌ها با اندیشکده‌های ایالتی در نظام‌های فدرال و دریافت نظرات خبرگان روابط بین‌الملل در ایالت‌ها، تجهیز مراکز پژوهشی به دستگاه‌های نظرسنجی پیشرفته و اشتراک‌گذاری داده‌ها با مراکز پژوهشی مجالس کشورهای همسایه، فقط بخشی از ابتکارات مراکز پژوهشی مجالس آسیا برای تقویت دیپلماسی پارلمانی است.

خلق ارزش افزوده سیاست خارجی کلان کشور از دریچه مطالعه تطبیقی و بومی‌سازی نوآوری‌های دیپلماتیک مراکز پژوهشی مجالس دنیا، روند تحقق اهداف دیپلماسی عمومی قانون برنامه هفتم پیشرفت را تسهیل و تسریع کرده و عرصه جدیدی را برای کنشگری نمایندگان در رویدادهای منطقه‌ای و جهانی به وجود آورده است. استفاده از پتانسیل دیپلماسی پارلمانی هوش مصنوعی، افزایش سهم فناوری‌های نوظهور در سبک دیپلماسی پارلمانی هوشمند، افکارسنجی شهروندان و خبرنگاران در خصوص آثار مصوبات سیاست خارجی در میدان، استفاده از قانونگذاران ادوار مسلط بر حوزه روابط بین‌الملل و مجامع پارلمانی در ترکیب هیئت‌امنای پژوهشی، معرفی همایش‌های مهم دیپلماسی پارلمانی به دبیر کل قوه مقننه برای حضور نمایندگان در رویدادهای مهم علمی، نوآوری و ابتکار عمل در تهیه پیش‌نویس متن سخنرانی

■ روش‌های افکارسنجی و دریافت نظرات مردم و خبرنگاران پیرامون دغدغه‌های سیاست خارجی، متحول شده است و نقش آفرینی اتاق‌های فکر در پردازش داده‌های دیپلماتیک و تحلیل گفتمان سیاسی خارجی حاکم بر جامعه افزایش یافته است.

■ در برخی مجالس آسیایی با حمایت از ایجاد کرسی مطالعات دیپلماسی پارلمانی در دانشگاه‌ها و بورسیه آنان توسط بازوهای مطالعاتی پارلمان، سطح آگاهی شهروندان و خبرنگاران از مبانی و مفاهیم دیپلماسی پارلمانی ارتقا یافته است.

■ دغدغه‌ها و نظام مسائل فراروی دیپلماسی پارلمانی، در تمام مجالس دنیا دارای اشتراکات و افتراقاتی است و برخی مراکز پژوهشی مجالس آسیایی با همکاری شبکه‌ای و نظام‌مند، سطح اثربخشی و کارآمدی فعالیت‌های دیپلماتیک نمایندگان را افزایش داده‌اند.

■ در برخی مراکز پژوهشی مجالس آسیایی، اندیشکده‌های پارلمانی با ابتکار عمل در مدیریت نظام مسائل اساسی، نقش واسطه‌ای را بین هیئت‌های دیپلماتیک با جامعه، شبکه خبرنگاران و اشخاص ذی‌نفع ایفا و از طریق ارتباط با دبیران و احزاب حاکم، به مردمی‌سازی دیپلماسی پارلمانی کمک می‌کنند.

■ تهیه سامانه هوشمند فرایند ثبت و مستندسازی فعالیت گروه‌های دوستی، اشتراک‌گذاری برخط داده‌های سیاست خارجی و ایجاد «بانک دیجیتال پژوهش‌های دیپلماسی پارلمانی»، به صورت مستقیم کیفیت ارائه خدمات پژوهشی به هیئت‌های دیپلماتیک را ارتقا داده است.

■ یکی از ملزومات ارتقای عملکرد دیپلماتیک نمایندگان جدیدالورود، به‌روز بودن نماینده از آخرین رویدادهای مهم مجالس دنیاست؛ به همین دلیل برخی مراکز مطالعاتی با تهیه نشریه دیپلماسی پارلمانی، در پی آن‌اند سطح آگاهی نمایندگان با رویدادهای دیپلماتیک را افزایش دهند.

■ برخی مجالس با ایجاد کرسی دیپلماسی پارلمانی و جذب زبان‌دان‌های مسلط بر علوم و مهارت‌های دیپلماتیک، کیفیت دیده‌بانی از جلسات استماع و پایش مستمر رفتار و مواضع کشورهای متخاصم و رقیب در مجامع پارلمانی را ارتقا داده‌اند.

در این بخش، ضمن تبیین موضوع تحقیق، به مهم‌ترین یافته‌های حاصل از بررسی تطبیقی روندها و نوآوری‌های دیپلماتیک مراکز مطالعاتی مجالس آسیا برای ارتقای ارزش افزوده دیپلماسی پارلمانی اشاره می‌شود.

بیان / شرح مسئله

یکی از ملزومات ارتقای کارآمدی رایزنی‌های دیپلماتیک مجلس دوازدهم برای تحقق ظرفیت‌های دیپلماسی عمومی در فصل بیست و یکم قانون برنامه هفتم، اهتمام متولیان دیپلماسی پارلمانی به خرد جمعی و بومی‌سازی ابتکارات دیپلماتیک اتاق‌های فکر مجالس جهان است. در این گزارش با هدف تقویت هم‌گرایی آسیایی، ابتدا نوآوری دیپلماتیک مجالس آسیایی بررسی می‌شود.

نقطه‌نظرات / یافته‌های کلیدی

■ با پیدایش پارلمان هوشمند و کاربست فناوری‌های نوظهور، ماهیت دیپلماسی پارلمانی متحول گردیده و سهم دانش‌های نوپدید در سبب دیپلماسی پارلمانی افزایش و زمان انتقال داده‌های سیاست خارجی به نمایندگان به دلیل هوشمندسازی گردش و ثبت داده‌ها کاهش یافته است.

■ رویکرد مراکز پژوهشی مجالس آسیا برای تقویت نظارت همگانی بر کارنامه و عملکرد آنان در حال افزایش است.

■ بهره‌گیری از فنون آینده‌پژوهی، سناریوپردازی، برگزاری کارگاه‌های مطالعاتی و شبیه‌سازی، برآورد جهت‌گیری دیپلماسی پارلمانی سایر کشورها را منطقی‌تر نموده است.

■ برخی مراکز پژوهشی مجالس دنیا با دعوت از قانونگذاران ادوار، از تجارب و دانش انباشته شده آنان برای انطباق حداکثری سیاست‌های پارلمان با واقعیت‌های جامعه استفاده می‌کنند.

■ برخی مراکز پژوهشی مجالس دنیا با برگزاری دوره‌های دانش‌افروزی و مهارت‌افزایی پیرامون فنون دیپلماسی، روان‌شناسی سیاسی، زبان بدن و مبانی دیپلماسی مجامع پارلمانی، نقش واسطه‌ای را در تطبیق و تنظیم‌گری فعالیت‌های دیپلماتیک نمایندگان با قوانین و اسناد بالادستی ایفا می‌کنند.

پیشنهاد راهکارهای تقنینی، نظارتی یا سیاستی

■ یکی از جلوه‌های گذار از دیپلماسی پارلمانی خطی به سمت دیپلماسی پارلمانی هیبریدی، اهتمام مجالس آسیایی برای ایجاد سامانه همیار کتابخانه‌ها و مراکز پژوهشی مجالس دنیا است. مستندسازی و بایگانی دیجیتال ابتکارات دیپلماتیک بازوهای پژوهشی مجالس دنیا و جایابی آنها بر اساس فصل‌های «۲۱» و «۲۲» قانون برنامه هفتم پیشرفت، می‌تواند مسیر جهش فعالیت‌های دیپلماتیک قوه مقننه به هاب دیپلماسی پارلمانی در افق ایران ۱۴۰۷ را هموارتر نماید.

■ نقش دبیران کل پارلمان‌ها در هماهنگ‌سازی مراکز پژوهشی کلیدی است. بخشی از نوآوری دیپلماتیک مجلس دوازدهم در مجمع دبیران کل مجالس آسیایی باید به سمت شناسایی ظرفیت‌های همکاری بین مراکز پژوهشی مجالس آسیایی متمرکز شود.

■ ابتکار عمل مجلس دوازدهم برای تبیین نظام مسائل اساسی مشترک حکمرانی و رایزنی با دبیر کل مجمع مجالس آسیایی برای تأسیس کنسرسیوم رؤسای مراکز پژوهشی و کتابخانه‌های مجالس آسیا، به فهم مشترک قانونگذاران آسیا برای تقویت هم‌گرایی پارلمانی کمک می‌کند.

■ انتشار «خبرنامه گروه‌های پارلمانی» با تمرکز بر موانع و شیوه‌های ارتقای کارآمدی گروه‌های دوستی، از ابتکارات برخی مجالس آسیا برای گسترش چتر نظارت همگانی بر عملکرد و کارنامه رؤسای گروه‌های دوستی است.

■ یکی از اولویت‌های مراکز مطالعات پارلمانی، برگزاری دوره آموزش فنون دیپلماسی پارلمانی برای نمایندگان جدیدالورود و ارائه گواهینامه‌های مهارتی به آنان است. در برخی پارلمان‌ها، یکی از الزامات در اختیار گرفتن کرسی ریاست گروه‌های دوستی و هیئت‌های دیپلماتیک به حضور در جلسات توجیهی و آموزشی مهارت‌های دیپلماتیک پارلمانی قبل از آغاز دوره جدید فعالیت پارلمان مشروط شده است. پیشنهاد می‌شود یکی از شاخص‌های انتخاب رؤسای گروه‌های دوستی و هیئت‌های دیپلماتیک مجلس شورای اسلامی نیز آموزش مهارت‌های مرتبط با علوم و فنون دیپلماسی پارلمانی برای نمایندگان باشد که پیش‌تر سابقه فعالیت‌های دیپلماتیک را نداشته‌اند. این ابتکار عمل مجلس دوازدهم، ناترازی بین دیپلماسی پارلمانی و رسمی را به حداقل کاهش می‌دهد.

■ ارائه بسته‌های آموزشی به کنشگران دیپلماسی پارلمانی و قانونگذاران جدیدالورود در خصوص لابی‌گری، روان‌شناسی سیاست، دیپلماسی بدن، آشنایی با مجامع پارلمانی و فنون مذاکرات، موتور محرکه نماینده دیپلمات‌های قوه مقننه برای مواجهه با نظام مسائل اساسی سیاست خارجی در افق ایران ۱۴۰۷ است.

■ یکی از ابتکارات مراکز پژوهشی مجالس دنیا برای انتقال دانش و مهارت‌های دیپلماتیک به نمایندگان، تأسیس «مدارس حکمرانی دیپلماسی پارلمانی» است. اهتمام مرکز پژوهش‌ها برای پایه‌گذاری این نوع مدارس، به ارتقای سواد رسانه‌ای و فرهنگ‌سازی مفاهیم دیپلماسی پارلمانی بین شهروندان و قانونگذاران جدیدالورود کمک می‌کند.

■ بسترسازی برای حضور خبرگان پژوهشی متناظر با اهداف سفر هیئت‌های دیپلماتیک مجلس می‌تواند در ارتقای کارایی دیپلماسی پارلمانی مؤثر باشد.

■ هیئت‌های دیپلماتیک مجلس شورای اسلامی از دو طریق دریافت نظرات کارشناسی مرکز پژوهش‌ها و مشاوران، به صورت مستمر اشراف بر رویدادهای جاری و آتی سیاست خارجی را افزایش می‌دهند. این ظرفیت برای نمایندگان فراهم است که با استفاده از پتانسیل نمایندگان ادوار مسلط به حوزه روابط بین‌الملل یا کارشناسان ممتاز سیاست خارجی، به خلق نوآوری در حوزه دیپلماسی مجامع پارلمانی اقدام نمایند. در تبصره «۳» ماده (۴۵) قانون آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی تصریح شده است که کمیسیون‌های تخصصی مجلس شورای اسلامی می‌توانند به تعداد کافی مشاور ذی صلاح، به‌ویژه از میان نمایندگان ادوار که در حوزه‌های مرتبط با کمیسیون صاحب تخصص و تجربه باشند، از طریق هیئت‌رئیس به خدمت بگیرند. الحاق یک بند به تبصره «۳» مبنی بر لزوم استفاده کنشگران

دیپلماتیک قوه مقننه همچون اعضای کمیسیون امنیت ملی و رؤسای گروه‌های دوستی از یک نفر مشاوره خبره روابط بین‌الملل و سیاست خارجی، کارایی و اثربخشی هیئت‌های دیپلماتیک را افزایش می‌دهد.

■ اندیشکده‌های مطالعاتی پارلمانی در برخی کشورها دارای نظام‌های فدرالیسم به سمت تمرکززدایی و ایجاد اندیشکده‌های حکمرانی ایالتی گام برداشته‌اند. بومی‌سازی تجارب آنان می‌تواند فرصت‌های جدیدی را فراروی مرکز پژوهش‌ها و اندیشکده‌های حکمرانی استانی مجلس شورای اسلامی پدید آورد.

۱. مقدمه

مطالعات تطبیقی از مرسوم‌ترین روش‌های ارتقای ارزش افزوده مطالعاتی در حوزه‌های مختلف است. دانش و مهارت به‌عنوان یکی از عناصر سنجش اقتدار ملی، نقش مهمی را در تحقق اهداف قانون برنامه هفتم پیشرفت ایفا می‌کند و هر میزان رابطه منطقی، نظام‌مند و پایدار اندیشکده‌ها و اتاق‌های فکر با نهادهای حاکمیتی تقویت شود، کارآمدی و اثربخشی سازمان مذکور نیز ارتقا می‌یابد. از طرفی کاربست فناوری‌های نوظهور آثار ماندگاری را در تغییر ساختار و بهبود مستمر رفتار سازمانی اندیشکده‌ها بر جا گذاشته است؛ به طوری که با گذار از دیپلماسی پارلمانی سنتی به دیپلماسی پارلمانی هوشمند، سرعت، دقت و کیفیت تأثیرگذاری اتاق‌های فکر در روند کارآمدسازی، شفافیت‌افزایی و چابک‌سازی فعالیت‌های دیپلماتیک نمایندگان افزایش یافته است. در برخی مجالس دنیا، همچون قوه مقننه جمهوری اسلامی ایران، مرکز خدمات پژوهشی مستقل از کتابخانه است؛ ولی در برخی دیگر، از جمله کنگره آمریکا و برخی مجالس اروپایی، مرکز خدمات پژوهشی به‌عنوان یکی از ارکان کتابخانه پارلمان فعالیت می‌کند [۱].

مأموریت کتابخانه‌ها بیشتر به‌سمت بایگانی و مستندسازی دیجیتال اسناد و گزارش‌های پارلمانی معطوف شده است. اشتراک‌گذاری دانش و تجارب کتابخانه‌ها و مراکز پژوهشی مجالس دنیا، رابطه معناداری با کارآمدسازی وظایف نمایندگی دارد. به همین دلیل، یکی از اولویت‌های گروه مطالعات پارلمانی در سال ۱۴۰۴ به‌سمت مطالعه تطبیقی بازوهای مطالعاتی مجالس دنیا و ابتکارات آنان در حوزه دیپلماسی پارلمانی معطوف شده است.^۱

رئیس مجلس شورای اسلامی، رؤسای گروه‌های دوستی، هیئت‌های دیپلماتیک، قانونگذاران عضو کمیسیون امنیت ملی و سیاست خارجی و اعضای شورای اجرایی بین‌المجالس، از متولیان اصلی فعالیت‌های دیپلماتیک مجلس شورای اسلامی محسوب می‌شوند و اشراف آنان بر تمام مسائل اساسی حوزه روابط بین‌الملل امکان‌پذیر نیست؛ زیرا سیاست خارجی به حوزه‌های تخصصی مختلف تقسیم می‌شود و پیچیدگی‌های خاص خود را دارد. بازوی مطالعاتی اغلب مجالس دنیا شامل دورکن مرکز خدمات پژوهشی و کتابخانه است.

۲. پیشینه پژوهش

۲-۱. سوابق مطالعاتی در مرکز

جدول ۱. سوابق پژوهش‌های مرتبط با مطالعه تطبیقی مراکز پژوهشی مجالس دنیا

ردیف	عنوان گزارش	سال انتشار	شماره مسلسل	نام دفتر	توضیحات
۱	ساختار پژوهی مراکز مطالعاتی آمریکا از منظر امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران (شمارگان یک تا سه)	۱۳۹۰	۱۰۸۶۵	سیاسی	در این سه گزارش، راهبرد مهم‌ترین مراکز پژوهشی نزدیک به کاخ سفید و کنگره آمریکا، در قبال جمهوری اسلامی ایران بررسی و راهکارهایی برای اعتبارزایی و مهار راهبرد آنان پیشنهاد شده است.
		۱۳۹۰	۱۱۰۲۲		
		۱۳۹۰	۱۱۰۷۹		

۱. ردیف چهارم و پنجم برنامه‌های عملیاتی دفتر مطالعات سیاسی در سال ۱۴۰۴.

ردیف	عنوان گزارش	سال انتشار	شماره مسلسل	نام دفتر	توضیحات
۲	استراتژی مرکز پژوهش‌های کنگره آمریکا در قبال ایران گذار از دیپلماسی اجبار به دیپلماسی مهار و براندازی	۱۳۹۷	۱۶۰۴۷	سیاسی	در این گزارش، با غربالگری و دسته‌بندی توصیه‌های راهبردی بازوی مطالعاتی مجالس نمایندگان و سنای آمریکا در قبال جمهوری اسلامی ایران، راهکارهای لازم متناظر با هریک از تهدیدات در دو بخش آفندی و پدافندی پیشنهاد شده‌اند.
۳	بیست راهبرد کارشناسان میز مطالعات ایران در آمریکا شیوه‌های ناکارآمدسازی اقتصاد، امنیت و سیاست خارجی در ایران	۱۳۹۷	۱۶۱۲۳	سیاسی	در این تحقیق، توصیه‌های مخازن فکری حاکمیتی آمریکا در قبال جمهوری اسلامی ایران در بیست راهبرد مجزا دسته‌بندی شده‌اند و در پایان پاداستراتژی جمهوری اسلامی ایران برای مدیریت پیش‌رویدادی هریک از تهدیدها پیشنهاد شده است.
۴	استراتژی اندیشکده‌های نو محافظه‌کار آمریکا در جلسات استماع کنگره (۱) راهبرد بنیاد دفاع از دموکراسی‌ها در قبال ایران	۱۳۹۸	۱۶۵۲۸	سیاسی	در این گزارش بسته پیشنهادی پژوهشی بنیاد دفاع از دموکراسی‌ها به‌عنوان مهم‌ترین اتاق فکر اندیشه سیاسی نومحافظه‌کاری، در سلسله‌جلسات استماع آمریکا بررسی و راهکارهایی برای اعتبارزدایی از پیشنهادهاى این اندیشکده تروریستی پیشنهاد شده‌اند.
۵	راهبرد پژوهشی مؤسسه امریکن اینترپرایز در قبال جمهوری اسلامی ایران	۱۳۹۸	۱۶۵۸۹	سیاسی	اندیشکده امریکن اینترپرایز از مشرب‌های فکری برخی قانونگذاران مهم آمریکاست. در این گزارش با واکاوی نظرات این مرکز مطالعاتی، راهکارهایی برای مدیریت پیش‌رویدادی تهدیدات ارائه شده‌اند.
۶	دیپلماسی پارلمانی (۵). راهبرد مرکز خدمات پژوهشی پارلمان اروپا	۱۴۰۱	۱۸۲۷۸	سیاسی	در این گزارش، نوآوری‌ها و ابتکارات بازوی مطالعاتی پارلمان اروپا برای توانمندسازی ظرفیت‌های تقنینی، نظارتی و دیپلماتیک قانونگذاران اتحادیه اروپا تبیین شده‌اند.
۷	راهبرد مطالعاتی مرکز پژوهش‌های پارلمان اروپا	۱۳۹۴	۱۴۷۲۲	سیاسی	در این گزارش ساختار و شیوه‌های تعامل مرکز خدمات پژوهشی پارلمان اروپا با نمایندگان بررسی شده است.
۸	مطالعات تطبیقی مراکز پژوهشی در جهان	۱۳۸۲	فصلنامه مجلس و پژوهش / شماره ۴۰	-	در این تحقیق به مطالعه تطبیقی مراکز پژوهشی مجالس دنیا اقدام نموده؛ ولی در دو دهه گذشته، ساختار و راهبرد مراکز پژوهشی و اولویت‌های آنان با تغییرات زیادی همراه بوده است.

۲-۲. سوابق تقنینی

جدول ۲. پیشینه قوانین مرتبط با دیپلماسی پارلمانی

ردیف	عنوان قانون	مرجع تصویب	تاریخ تصویب	نکات برجسته
۱	قانون شرح وظایف مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی	مجلس شورای اسلامی	۱۳۷۴/۰۹/۱۹	این قانون مشتمل بر دوازده ماده به تصویب رسیده است و در آن وظایف و ارکان مرکز، ساختار هیئت‌امنا، کارکرد شورای پژوهشی، وظایف رئیس و بودجه مرکز مشخص شده‌اند.

۳. ظرفیت‌های دیپلماتیک مراکز پژوهشی مجالس آسیا

گذار از دیپلماسی پارلمانی سنتی به دیپلماسی پارلمانی دیجیتال و هوشمند، اولویت‌های دیپلماتیک مراکز پژوهشی با مجالس دنیا را متحول کرده است. در این میان، طرح مباحثی همچون پارلمان دیجیتال، «مشارکت الکترونیکی»^۱ شهروندان و مردمی‌سازی دیپلماسی پارلمانی بر روند فعالیت مراکز مطالعات پارلمانی تأثیر گذاشته‌اند؛ به طوری که برخی از آنان در راستای مردمی‌سازی دیپلماسی پارلمانی و نصب دستگاه‌های نظرسنجی پیشرفته، به صورت برخط از نظرات خبرگان و شهروندان منتفع شده و زمینه مشارکت غیرمستقیم مردم و شبکه ذی‌نفعان در عرصه دیپلماسی عمومی را فراهم کرده‌اند [۲]. با نقش واسطه‌ای مراکز پژوهشی، همسویی فعالیت‌های دیپلماتیک نمایندگان با نیازها و مطالبات جامعه گسترش، و ارزش افزوده دیپلماسی پارلمانی افزایش یافته است. در این بخش با پایش ساختار، راهبرد و نوآوری دیپلماتیک برخی مراکز پژوهشی مجالس آسیا، به مهم‌ترین ابتکارات آنان برای خلق فرصت‌های نوظهور اشاره می‌شود.

«مراکز خدمات و مستندسازی تحقیقات مرجع و کتابخانه»^۴ یا «لار دیس»، مهم‌ترین بازوی مطالعاتی پارلمان هند است. نقش احزاب در راهبرد دیپلماسی پارلمانی هند بسیار پررنگ است؛ به طوری که رئیس بازوی پژوهشی پارلمان نیز باید عضو احزاب حاکم بر پارلمان باشد. در حال حاضر «بیرلا، شری اوم»^۵ از حزب «بهاراتیایا جاناتا»^۶ ریاست لار دیس را بر عهده دارد.

«مؤسسه مطالعات قانون اساسی و پارلمانی»^۷ با مدیریت «شری گور او گوپال»^۸ از ایالت راجستان از دیگر بازوهای مطالعاتی مجلسین هند است که در دهم دسامبر سال ۱۹۶۵ توسط رئیس‌جمهور وقت هند و دکتر «اس. رادا کریشنان»^۹ در تالار مرکزی مجلس نمایندگان افتتاح شد. این مؤسسه با همکاری دولتمردان، دانشگاهیان و محققان، نقش مهمی را در ترویج ارزش‌های دمکراتیک قانون اساسی هند در مراودات دیپلماسی پارلمانی دارند [۳].

۱-۳. هند

قوه مقننه هند دارای دو مجلس نمایندگان (لوک ساب‌ها) و اعیان (راجیا ساب‌ها) است. نظام سیاسی هند نظام فدرال است و هریک از ایالات دارای قوای مجریه و قانونگذاری مستقل‌اند و در چارچوب اصول قانون اساسی به وضع قانون در ایالت خود مبادرت می‌ورزند. بازوی مطالعاتی پارلمان هند به منظور تقویت نظارت همگانی بر عملکرد نمایندگان، شرح مختصری از زندگی آنان را در قالب

1. E-Participation

2. Members of Lok Sabha: A Brief Introduction and Who's Who Containing Biographical Information about the Members of Lok Sabha

3. The Legislative Assistants to Members of Parliament (LAMP)

4. Library and Reference Research Documentation and Information Service (LARRDIS)

5. Birla, Shri Om

6. Bharatiya Janata Party (BJP)

7. The Institute of Constitutional and Parliamentary Studies

8. Shri Gaurav Goyal

9. Dr. S. Radhakrishnan

شکل ۱. مدیران بازوی مطالعاتی مجلسین هند

<p style="text-align: center;">شری گور او گوپال مدیر کل مؤسسه مطالعات قانون اساسی و پارلمانی</p> 	<p style="text-align: center;">بیرلا، شری اوم رئیس مرکز خدمات و مستندسازی تحقیقات مرجع و کتابخانه</p>
---	---

«بال امور سیاسی»^۶ تشکیل شده است. یکی از ابتکارات این مرکز برای مشارکت فعال سران پارلمان در مجامع بین‌المللی، تهیه پیش‌نویس متن سخنرانی برای رؤسا و اعضای هیئت‌های سیاسی مجلسین هند است. این اقدام موجب شده است حداکثر همسویی با منافع ملی در اظهارات اعضای هیئت‌های دیپلماتیک مجلسین هند لحاظ شود.

کتابخانه از ارکان پژوهشی مهم مجلسین هند است. یکی از نهادهای تابعه کتابخانه «مرکز اطلاعات و تحقیقات»^۱ است که مأموریت ارائه اطلاعات به قانونگذاران مجالس لوک ساب‌ها و راجیا ساب‌ها را برعهده دارد و از بخش «بال امور مالی و اقتصادی»^۲، «بال امور علمی و آموزشی»^۳، «بال امور حقوقی و قانون اساسی»^۴، «بال امور مجلس»^۵ و

شکل ۲. کتابخانه مجلس هند

1. Research and Information Service
2. Economic and Financial Affairs Wing
3. Educational and Scientific Affairs Wing
4. Legal and Constitutional Affairs Wing
5. Parliamentary Affairs Wing
6. Political Affairs Wing

به صورت مستقیم موجب می‌شود روابط دیپلماتیک حاکم بر مجلس دوازدهم از حالت یک‌سویه به دوسویه تغییر یابد. انتشار فصلنامه «خبرنامه گروه‌های پارلمانی هند» با تمرکز بر موانع و شیوه‌های ارتقای کارآمدی گروه‌های دوستی، یکی دیگر از ابتکارات مجلسین هند برای گسترش چتر نظارت همگانی بر عملکرد و کارنامه رؤسای گروه‌های دوستی است. این شیوه نیز می‌تواند در کارآمدسازی گروه‌های دوستی مجلس دوازدهم مورد توجه قرار گیرد؛ البته قبل از آن، باید شاخص‌های ارزشیابی گروه‌های دوستی مشخص، و براساس آنها، عملکرد سالیانه گروه‌های دوستی توسط اداره امور بین‌الملل رتبه‌بندی و گزارش ارزشیابی هر یک از گروه‌ها به هیئت‌رئیس مجلس شورای اسلامی ارائه شود.

یکی دیگر از اولویت‌های مجلسین هند، مشارکت فعال در مجامع پارلمانی و همایش‌های بین‌المللی همچون «مجمع پارلمانی کشورهای مشترک‌المنافع»^۲ و «مجمع رؤسای مجالس اتحادیه همکاری‌های منطقه‌ای جنوب آسیا»^۳ است. این موضوع نشان می‌دهد یکی از هدف‌گذاری‌های بازوی پژوهشی پارلمان هند، تقویت منطقه‌گرایی پارلمانی است. این ابتکار می‌تواند در تقویت دیپلماسی مجامع مجلس دوازدهم نیز مؤثر باشد. اداره امور بین‌الملل و دفتر مطالعات سیاسی مرکز پژوهش‌های قوه مقننه جمهوری اسلامی ایران، نقش مهمی را در ریل‌گذاری دقیق‌تر مسیر دیپلماسی مجامع پارلمانی رتبه‌بندی نهادهای پارلمانی منطقه‌ای ایفا می‌کنند.

تهیه پیش‌نویس متن سخنرانی قانونگذاران شرکت‌کننده در سمینارهای بین‌المللی نیز توسط مرکز اطلاعات و تحقیقات کتابخانه تهیه می‌شود. دیجیتال‌سازی و تهیه نسخه الکترونیک کتاب‌ها و فصلنامه‌های مرتبط با دیپلماسی پارلمانی یکی دیگر از اولویت‌های دبیرخانه است؛ به طوری که یکی از برنامه‌های راهبردی این مرکز، دیجیتال‌سازی اسناد و گزارش‌های پارلمانی و انتشار کتاب‌ها و فصلنامه‌های الکترونیک است. وب‌سایت کتابخانه

نقش دبیر کل (معاون اجرایی پارلمان) در راهبرد دیپلماسی پارلمانی هند بسیار پررنگ است؛ به طوری که پس از برگزاری نشست نمایندگان مجلسین هند با قانونگذاران ایالتی، با دستور او پیش‌نویس نامه‌های تفصیلی برای مجالس ایالتی تهیه می‌شود. در این میان، هیئت‌های دیپلماتیک مجلسین هند ابتکارات دیپلماتیک را با همتایان خود در مجالس ایالتی به اشتراک می‌گذارند. همزمان دبیرخانه پس از تعیین نتایج انتخابات، با انتشار کتابچه «اعضای مجلس لوک ساب‌ها در یک معرفی کوتاه و شرح زندگی اعضای آن»^۱، به شناسایی و غربالگری نمایندگان مشرف بر حوزه سیاست خارجی و روابط بین‌الملل کمک می‌کند. کارکنان مجلسین هند در صورتی می‌توانند از خدمات پژوهشی کتابخانه پارلمان استفاده کنند که از طرف دبیران کل مجالس لوک ساب‌ها و راجیا ساب‌ها مجوز داشته باشند.

یکی دیگر از جهت‌گیری‌های دیپلماسی پارلمانی پژوهشی هند، زمینه‌سازی برای مشارکت فعال قانونگذاران در همایش‌های بین‌المللی است؛ به همین دلیل اداره امور بین‌الملل پارلمان هند با انتشار کتابچه جیبی «فهرست همایش‌ها و سمینارهای مهم بین‌المللی»، به برقراری روابط شبکه‌ای و منسجم بین هیئت‌های دیپلماتیک و خبرگان بین‌المللی کمک می‌کند. حضور هیئت‌های دیپلماتیک در همایش‌های منطقه‌ای و جهانی، به دلیل ارائه تصویری مثبت در جامعه علمی بین‌المللی پارلمان، مصداقی از قدرت نرم است. یکی دیگر از خلاقیت‌های دیپلماتیک هند، مستندسازی ابتکارات مجلسین هند و تجارب موفق سایر مجالس دنیا در حوزه بهبود مستمر وظایف نمایندگی است که از مصادیق آن می‌توان به انتشار فصلنامه «مجله اطلاعات پارلمانی»^۴ پیرامون آخرین ابتکارات و نوآوری‌های دیپلماتیک مجلسین هند اشاره نمود. این رویه می‌تواند در قوه مقننه جمهوری اسلامی ایران از طریق انتشار و بارگذاری کتابچه نظارتی فعالیت‌های شش‌ماهه هیئت‌های دیپلماتیک مجلس شورای اسلامی توسط اداره امور بین‌الملل در وب‌سایت خانه ملت انجام شود. این ابتکار عمل

1. Members of Lok Sabha: A Brief introduction and Who's Who Containing Biographical Information About the Members of Lok Sabha

2. The Journal of Parliamentary Information

3. Commonwealth Parliamentary Association (CPA)

4. Association of SAARC Speakers and Parliamentarians

و «نشریات»^۵ به منظور اطلاع نمایندگان از آخرین نظرات و دیدگاه خبرگان، بخشی از فرایند مردمی سازی دیپلماسی پارلمانی پژوهشی است. رصد مباحث مطروحه در حوزه سیاست خارجی و امنیتی نشان می‌دهد که جهت‌گیری گزارش‌های بازوی پژوهشی مجلسین هند از سال ۲۰۲۲ به سمت مطالعاتی همچون «هوش مصنوعی در جنگ»،^۶ «حضور امنیتی روبه‌رشد چین در منطقه اقیانوس هند و پیامدهای آن برای هند»،^۷ «منافع و نفوذ چین در جنوب آسیا»،^۸ «نظم جهانی نوظهور - یک دیدگاه هندی»،^۹ «پیامدهای ارزش‌های دیجیتال بر اقتصاد هند»، «تبانی چین و پاکستان»،^{۱۰} «تأثیر جنگ روسیه و اوکراین بر اقتصاد هند»،^{۱۱} «اروپا در محاسبات ژئواستراتژیک هند»،^{۱۲} «مسئله هسته‌ای ایران»،^{۱۳} «همکاری انرژی هند و خلیج فارس»^{۱۴} و «حوثی‌ها، حماس و حزب‌الله بازیگران غیردولتی در حال ساختن دولت‌های جایگزین»^{۱۵} معطوف شده‌اند.

«مرکز مطالعات سیاست پژوهی تحقیقات قانونگذار»^{۱۶} که عموماً با حروف اختصاری عبارت «مطالعات سیاست پژوهی» یعنی (PRS) شناخته می‌شود، از دیگر مراکز تحقیقاتی است که به‌عنوان اندیشکده‌ای مستقل در سال ۲۰۰۵ توسط دکتر «ماده‌اوان»،^{۱۷} از پژوهشگران برجسته هند و آقای «ماده‌کار»،^{۱۸} فارغ‌التحصیل دانشگاه هاروارد، بانگذار و فعال حوزه مالی با هدف بهبود مستمر فرایندها و ارتقای شفافیت فعالیت‌های نمایندگان تأسیس شده است [۴].

پارلمان هند از تنوع بالایی در حوزه منابع دیپلماسی پارلمانی برخوردار است و به دلیل هوشمند بودن کتابخانه، اطلاع‌رسانی به هیئت‌های دیپلماتیک در کمترین زمان انجام می‌شود.

یکی دیگر از ابتکارات «مرکز اطلاعات و تحقیقات» برای تقویت دیپلماسی مکمل پارلمانی، انتشار کتاب «بزرگان»^۱ با هدف نشر تجارب قانونگذاران ارشد و رجال عالی‌رتبه و استفاده از ابتکارات آنان برای ارتقای کارایی دیپلماسی پارلمانی است. این مرکز با انتشار ماهنامه «خبرنامه کتابخانه پارلمانی»،^۲ خلاصه تمام گزارش‌ها و پژوهش‌های یک ماه گذشته را منتشر می‌کند تا مردم و جامعه خبرگان از عملکرد بازوی مطالعاتی مجلس آگاهی داشته باشند.

در سامانه «مرکز اطلاعات و تحقیقات» با هدف مستندسازی و دیجیتال سازی اسناد پشتیبان مطالعاتی، «اسناد رسمی»^۳ و «آخرین مقالات مرتبط با حوزه پارلمان» بارگذاری می‌شود. این مرکز با انتشار «بریده جراید»^۴ روزنامه‌های مهم هند و مستندسازی گزارش‌های مرتبط با مجلسین هند، به هم‌افزایی دیپلماسی پارلمانی و رسانه‌ای مبادرت می‌ورزد. بارگذاری روزنامه‌های مهم داخلی و سه روزنامه خارجی نیویورک تایمز، فایننشال تایمز و تایمز لندن به سه زبان هندو، انگلیسی و محلی، میراث استعمار هند و نشانگر تأثیر انگلیس بر سیاست‌های پارلمانی این کشور است.

برقراری ارتباط بین مرکز اطلاعات و تحقیقات با کتابخانه‌های مرجع و تسهیل دسترسی قانونگذاران به فایل پی‌دی‌اف فصلنامه‌ها

1. Dignitaries
2. Parliament Library Bulletin
3. Formal Documentation
4. Press Clipping
5. Periodicals
6. Artificial Intelligence in Warfare.
7. China's Growing Security Presence in the IOR and Its Implications for India
8. China's Interest and Influence in South Asia
9. Emerging World Order-An Indian Perspective
10. China-Pakistan Collusion
11. Impact of Russia-Ukraine War on Indian Economy
12. Europe in India's Geo-Strategic Calculus.
13. Iranian Nuclear Issue
14. India-Gulf Energy Cooperation
15. Houthis Hamas and Hezbollah - Non-State Actors Building Alternative Governments
16. Policy Research Studies Legislative Research (PRS Legislative Research)
17. M. R. Madhavan
18. C. V. Madhukar

۲-۳. جمهوری اسلامی پاکستان

«مجلس شورای پاکستان» شامل رئیس‌جمهور و دو مجلس ملی و سنا، براساس «نظام پارلمانی فدرال چندحزبی دمکراتیک»^۷ پایه‌گذاری شده است. هر یک از ایالت‌ها دارای مجلس جداگانه است که تعداد اعضای آن با رأی مستقیم مردم انتخاب می‌شوند. علاوه بر کرسی مجالس ایالتی، که برای ایالات بلوچستان، پنجاب، سرحدات شمال غربی و سند اختصاص یافته، کرسی‌هایی نیز مختص غیرمسلمانان است. یکی از مهم‌ترین ارکان مجلسین جمهوری اسلامی پاکستان، کتابخانه و مراکز پژوهشی است که نقش مهمی در ارتقای کیفیت خدمات دیپلماتیک به نمایندگان ایفا می‌کنند. «اداره تحقیقات مجلس ملی پاکستان»^۸ در سال ۱۹۸۸ به‌عنوان اتاق فکر مجلس ملی تأسیس شد و فعالیت خود را براساس پنج اصل «تهیه به‌موقع گزارش‌ها، دقیق بودن اظهار نظرات، حفظ شخصیت فراجناحی، اعتبار و اصالت»^۹ پایه‌گذاری نمود. این اداره علاوه بر تولیدات پژوهشی مبتنی بر تقاضای نمایندگان، بر «محصولات پژوهشی خودمولد»^{۱۰} نیز تأکید دارد و مدیران ارشد آن از طریق ترسیم «رویکردهای خلاقانه برای تحلیل سیاست»^{۱۱} به کاهش هزینه‌های اداره کشور مبادرت می‌ورزند. ابتکار عمل اداره تحقیقات مجلس ملی پاکستان در برآورد «پیش‌نیازهای قانونی»^{۱۲} و ارتقای توان پیش‌بینی‌پذیری نظام مسائل اساسی حوزه پارلمان، بخشی از نوآوری این اداره برای کاهش هزینه‌های اداره کشور و افزایش بهره‌وری پارلمان است.

تهیه خلاصه تحقیقاتی، متن سخنرانی، تهیه اطلاعات پایه در خصوص کشوری خاص برای هیئت‌های دیپلماتیک، مطالعات تطبیقی، تهیه داده‌ها و آمارهای مورد نیاز نماینده در مناظرات و مباحث کمیته‌های مجلس و پشتیبانی از قانونگذاران برای

مرکز مطالعات سیاست‌پژوهی از چهار کمیته اصلی با عناوین «کمیته‌های دائمی مرتبط با ادارات»،^۱ «کمیته‌های مالی»،^۲ «کمیته‌های موردی»^۳ و «کمیته‌های پارلمانی»^۴ تشکیل شده است که هر یک دارای کمیته‌های فرعی اند [۵]. مدیریت تمام کمیته‌ها برعهده نمایندگان از مجلسین هند است. شایان ذکر است که اعضای این کمیته‌ها عموماً حدود سی نفر از نمایندگان مجالس لوک ساب‌ها و راجیا ساب‌ها است. صرف‌نظر از مسائل و موضوعات مطروحه در مجلسین هند، افزایش ارتباط قانونگذاران و نهادهای دولتی با آحاد مردم در اولویت امور این مرکز قرار دارد که به مردمی‌سازی برنامه‌های دیپلماتیک نمایندگان کمک می‌کند. ارتباط با انجمن‌های علمی و گردآوری نظرات آنها، گزینش دستیارانی برای نمایندگان از برترین فارغ‌التحصیلان دانشگاهی و گردآوری نظرات و ملاحظات مشورتی ذی‌نفعان و انجمن‌های صنعتی و تخصصی در خصوص طرح‌ها و لوایح در دست اقدام از مهم‌ترین وظایف مرکز مطالعات سیاست‌پژوهی است. این مهم از طریق اعلام فراخوان برای اعطای بورسیه، با عنوان «دستیاران قانونگذاری اعضای پارلمان»^۵ صورت می‌گیرد.

«مؤسسه تحقیقاتی و آموزشی پارلمانی برای دمکراسی»^۶ بیشتر رسالت آموزشی را برعهده دارد. زیر نظر دبیرخانه مجلس لوک ساب‌ها به برگزاری کارگاه‌های آموزشی در خصوص قوانین نهادها، روندها و روبه‌ها پارلمانی و سایر موضوعات مورد نیاز اعضای مجلسین هند، به‌ویژه نمایندگان جدیدالورود که سابقه فعالیت‌های دولتی ندارند، مبادرت می‌ورزد. برخی آموزش‌های تخصصی نیز متناسب با جایگاه نمایندگان در کمیته‌های تخصصی به آنان ارائه می‌شود. یکی دیگر از وظایف این مؤسسه، انتقال دانش و مهارت لازم به اعضای هیئت‌های دیپلماتیک است.

1. Departmentally Related Standing Committees
2. Financial Committees
3. Adhoc Committees
4. Parliament Committees
5. The Legislative Assistants to Members of Parliament (LAMP)
6. Parliamentary Research and Training Institute for Democracies (PRIDE)
7. Democratic and Multi-Party Federal Parliamentary System
8. National Assembly Research Directorate (NARD)
9. Timely, Accurate, Non-Partisan Manner, Credibility and Authenticity
10. Self-Generative Research Products
11. Creative Approach to Policy Analysis
12. Anticipating legislative Needs

«مرکز قوی استعلام فکری»^۵ تبدیل، و اغلب سناتورها برای رفع نیازشان از خدمات آن استفاده کنند. این کتابخانه با «دیجیتال سازی»^۶ بخش‌های مختلف کتابخانه، کیفیت خدمات‌دهی به کاربران را افزایش داده است. اطلاعات موجود در این کتابخانه از هر کجای دنیا از طریق «فهرست دسترسی عمومی برخط»^۷ (وب OPAC) قابل دسترسی است. ایجاد فضای مطالعه و «شبکه‌سازی رایانه‌های شخصی»^۸ قانونگذاران، تهیه کتاب‌ها و نشریات مرجع مرتبط با حوزه دیپلماسی پارلمانی در دو قالب فیزیکی و الکترونیکی و تهیه اسناد پشتیبان مطالعاتی به صورت لوح‌های فشرده و فیلم، بخشی از ابتکارات دیپلماتیک کتابخانه سنا برای مستندسازی برخط و هوشمند منابع مرتبط با حوزه سیاست خارجی است. این کتابخانه نزدیک به بیست هزار جلد کتاب در حوزه‌های مرتبط با قانون اساسی، «رویه‌های پارلمانی»^۹، امور بین‌الملل و قانونگذاری دارد.

مشارکت فعال آنان در رویدادهای محلی، ملی و بین‌المللی از وظایف دیپلماتیک اداره تحقیقات مجلس ملی است. تهیه راهبرد پیشنهادی برای مشارکت هیئت‌های دیپلماتیک مجلسین پاکستان در مجامع بین‌المللی همچون سازمان ملل، اتحادیه بین‌المجالس جهانی، مجمع مجالس آسیایی، «کنفرانس‌های بین‌المللی پارلمانی»^۱ «کارگاه‌های آموزشی»^۲ و «جلسات رسمی دوجانبه»^۳ از دیگر وظایف کلیدی اداره تحقیقات پارلمان پاکستان است. یکی دیگر از کارکردهای مهم این مرکز «خدمات سخنرانی نویسی»^۴ به رؤسای مجلسین، نواب رئیس، رهبران احزاب اکثریت و اقلیت و قانونگذاران مجالس سنا و ملی است. یکی دیگر از بازوهای پژوهشی پارلمان جمهوری اسلامی پاکستان کتابخانه است که در آوریل سال ۱۹۷۳ تأسیس شد. افق کاری کتابخانه مجلس سنا به سمتی ریل گذاری شده است که آن را به

شکل ۳. کتابخانه مجلس سنا پاکستان

1. International Parliamentary Conferences
2. Workshops
3. Official Bilateral Meetings
4. Speech-Writing Services
5. Center of Intense Intellectual Inquiry
6. Digitization
7. Online Public Access Catalogue (Web OPAC)
8. Networking PCs
9. Parliamentary Practices

عمومی مواجه نشود، از پتانسیل لازم برای ایجاد تغییرات در جامعه برخوردار نیست. در اساسنامه این مؤسسه تصریح شده است یکی از رسالت‌های آن بایدارتقای آگاهی‌اقتشار مختلف جامعه نسبت به نقش و عملکرد مجلسین پاکستان باشد. این مؤسسه برنامه‌های منظمی را نیز در ایالت‌های پاکستان با تمرکز بر نقش جوانان در افزایش مشارکت قانونگذاران جوان در فرایند دیپلماسی پارلمانی برگزار می‌کند. رمزگشایی از این موضوع نشان می‌دهد که جدا از بالا بردن سطح دانش مردم به وظایف و ساختار پارلمان، موضوع جوان‌گرایی و افزایش نقش آنان در ارتقای کارآمدی مجلسین پاکستان از اولویت‌های مؤسسه خدمات پارلمانی است [۶].

«مؤسسه خدمات پارلمانی پاکستان»^۱ با مصوبه سیزدهمین مجلس شورای ملی در پانزدهم دسامبر ۲۰۰۸ به‌عنوان یکی دیگر از ارکان پژوهشی پارلمان پاکستان پایه‌گذاری شد. تأسیس این مؤسسه، مولود همکاری فرا جناحی در مجلس شورای ملی بود؛ زیرا تمام احزاب اکثریت و اقلیت با ایجاد آن موافق بودند. این مؤسسه فعالیت خود را از آوریل سال ۲۰۰۷ آغاز کرده و به دنبال تقویت یک نقش واسطه‌ای بین قانونگذاران و جامعه مدنی در زمینه برآورد کیفیت مصوبات پارلمان از نگاه مردم است. برگزاری «جلسات استماع عمومی»^۲ بخشی از رویکرد این مؤسسه برای تسهیل فرایند مردمی‌سازی دیپلماسی پارلمانی است. از نگاه مدیران ارشد این مؤسسه، مصوبه‌ای که با اقبال

شکل ۴. مؤسسه خدمات پژوهشی مجلس پاکستان

مجلس ملی از مهم‌ترین وظایف مؤسسه خدمات پارلمانی برای تقویت دیپلماسی مکمل پارلمانی است؛ به‌طوری‌که بخش قابل توجهی از نیاز هیئت‌های دیپلماتیک مجلسین پاکستان توسط این مؤسسه تهیه می‌شود. این مؤسسه هر ساله با انتشار «گزارش سالیانه پارلمانی»^۴ تمام فعالیت‌ها و ابتکارات انجام شده توسط مجلسین پاکستان را به اطلاع افکار عمومی می‌رساند. مؤسسه خدمات پارلمانی پاکستان دارای چهار میز تخصصی روابط بین‌الملل، امور اقتصادی، امور قانون اساسی و مجلس و میز تحولات سیاسی و اجتماعی است. رسالت هر یک از میزها، ارائه داده‌های پردازش شده به قانونگذاران است.

مؤسسه خدمات پارلمانی به‌منظور افزایش «بهره‌وری نمایندگان پارلمان»^۳ اطلاعات و داده‌های آماری را در سه سطح ایالتی، ملی و بین‌المللی تفکیک نموده است. ایجاد سامانه هوشمند اسناد پژوهش پایه یکی دیگر از ابتکارات این مؤسسه برای دسترسی سریع نمایندگان به پیشینه مطالعاتی موضوع‌های مطروحه در پارلمان است.

تدوین مقالات موردی، گردآوری داده‌های مستند، تهیه بیانیه‌های پارلمانی و تهیه پیش‌نویس متن سخنرانی برای رئیس مجلس ملی، نایب‌رئیس، رهبر حزب اقلیت مجلس، اعضای مجلس ملی و دبیر کل

1. The Pakistan Institute for Parliamentary Services (PIPS)
2. Public Hearings
3. Productivity of Parliamentarians
4. Parliamentary Year Report

برای قانونگذاران»^۴ و «مهارت‌های محاسباتی»،^۵ در صورتی که نمایندگان مایل به شرکت در آنها باشند، توسط مرکز منابع پارلمانی ترتیب داده می‌شود.

۳-۳. ژاپن

مجلس ژاپن معروف به «دایت ملی»،^۶ شامل «مجلس نمایندگان»^۷ و «مجلس مشاوران»^۸ است. «کتابخانه دایت ملی»^۹ نزدیک به هفتاد سال قدمت دارد و در سال ۱۹۴۴ تأسیس شده است. مرکز خدمات پژوهشی ذیل کتابخانه پارلمان قرار دارد. از سال ۱۹۹۶، کتابخانه دایت ملی با تأثیر از موج اتوماسیون، به سمت هوشمندسازی گام برداشته است. ایجاد «مرکز خدمات انتقال محتوای دیجیتال برای افراد»،^{۱۰} «مرکز خدمات انتقال محتوای دیجیتال برای کتابخانه‌ها»^{۱۱} و افزایش خدمات برخط کتابخانه‌ای به شهروندان، مصادیقی از تأثیرپذیری بالای کتابخانه از پارلمان دیجیتال و هوشمند است.

با افزایش جوان‌گرایی، مطالبه پارلمان از کتابخانه نیز افزایش می‌یابد و «دفتر مرجع تحقیقات و قانونگذاری»^{۱۲} طیف گسترده‌ای از مسائل سیاست ملی را به هیئت‌های دیپلماتیک با شیوه‌ای سریع، مناسب، عینی، محرمانه و غیرحزبی ارائه می‌دهد. این دفتر با ارائه داده‌های آماری از سیاست‌ها و قوانین سایر کشورها، نقش مهمی را در ارتقای دانش و مهارت هیئت‌های دیپلماتیک و رؤسای گروه‌های دوستی با مجالس کشورهای هدف برعهده دارد. کتابخانه دفتر مرجع تحقیقات و قانونگذاری، مستقل از کتابخانه پارلمان ملی ژاپن است. بادر نظر گرفتن ترکیب کمیته‌های دائمی در هر دو مجلس، دفتر مرجع تحقیقات و قانونگذاری، بخش‌های مطالعاتی را ایجاد کرده است [۷].

مؤسسه خدمات پارلمانی پاکستان در تلاش است با برگزاری سمینارهای ملی به تقویت دیپلماسی عمومی و دیپلماسی پارلمانی کمک کند. بررسی محورها و موضوعات سمینارها این نکته را روشن می‌سازد که مهم‌ترین اولویت‌ها در سطح ملی و بین‌المللی عبارت‌اند از:

- دیپلماسی دالان اقتصادی چین - پاکستان؛
 - تغییرات آب‌وهوایی و امنیت غذایی؛
 - بررسی ظرفیت‌های تقنینی و نظارتی مجلسین پاکستان در حوزه دیپلماسی مهاجرت و اشتغال اتباع پاکستان در خارج از کشور به‌ویژه کشورهای عرب حوزه خلیج فارس.
- این مؤسسه با رصد، جمع‌آوری و غربالگری داده‌ها و موضوع‌های مهم بین‌المللی، به دنبال شناخت بهتر قانونگذاران از تحولات جاری و روندهای پیش‌رو است. مؤسسه خدمات پارلمانی پاکستان از طریق برگزاری سلسله جلسات توجیهی برای پاسخ به سؤالات مردم و رسانه‌ها و تعامل با نمایندگان جدیدالورود، نقش فعالی را در روند مردمی‌سازی پارلمان و آشنایی قانونگذاران جوان با روندهای دیپلماسی پارلمانی ایفا می‌کند. استفاده از نظرات و ابتکارات شهروندان و ارتقای مهارت دیپلماتیک نمایندگان از طریق تدوین گزارش‌های تحقیقاتی، بروشورها، بولتن‌های پارلمانی، یادداشت‌های پیش‌زمینه و برگه‌های اطلاعاتی، بخشی دیگر از کارکردهای مؤسسه خدمات پارلمانی است.
- مؤسسه خدمات پارلمانی پاکستان با تأسیس «مرکز منابع پارلمانی»^۱ در «اقامتگاه نمایندگان»^۲ در اسلام‌آباد، به صورت شبانه‌روزی خدمات رایگان همچون اتاق جلسه، چاپ، تحویل نشریه‌های روزانه و خدمات اینترنتی را به آنان ارائه می‌نماید.^۳ برگزاری دوره‌های آموزشی ویژه همچون «ارتباطات انگلیسی

1. The Parliamentarians' Resource Center (PRC)
 2. Parliament Lodges
 3. Pakistan Parliament (2024). Resource Center Management, Available at: <https://www.pips.gov.pk/services/resource-center-management/> Accessed on: 25/10/2024.
 4. English Communication for Legislators
 5. Computing Skills
 6. National Diet
 7. House of Representatives
 8. House of Councillors
 9. National Diet Library
 10. Digitized Contents Transmission Service for Individuals
 11. Digitized Contents Transmission Service for Libraries (For Librarians)
 12. The Research and Legislative Reference Bureau (the Research Bureau)

شکل ۵. کتابخانه مجلس ملی ژاپن

نرم‌افزارهای صفحه‌خوان نیز مناسب است. «کتاب‌شناسی ملی وب ژاپن»^۵ به کاربران این امکان را می‌دهد که داده‌های کتاب‌شناسی ملی را بر اساس تاریخ تکمیل کتاب‌شناسی یا سایر ویژگی‌ها جست‌وجو کنند. این کتابخانه در راستای تقویت دیپلماسی پارلمانی پژوهشی، اقدامات زیر را انجام داده است:

■ امضای توافق‌نامه با کتابخانه مجالس و مراکز پژوهشی مجالس سایر کشورها و برگزاری سمپوزیوم‌های بین‌المللی؛

■ کنشگری فعال در «کنگره کتابداران جنوب شرقی آسیا»^۶ و «انجمن کتابداران پارلمانی آسیا و اقیانوسیه»^۷.

تمام مصادیق فوق‌الذکر نشان می‌دهد که مردمی‌سازی، هوشمندسازی و دیپلماسی پارلمانی پژوهشی از ارکان بازوی مطالعاتی پارلمان ژاپن است. از آوریل سال ۲۰۲۴، خانم «کیکو کوراتا»^۸ متولد سال ۱۹۵۸ میلادی و استاد ادبیات دانشگاه کیو، به سمت مدیر کل کتابخانه ملی پارلمان ژاپن منصوب شد [۸].

«آزمایشگاه دایت ملی»^۱ وب‌سایتی برای نمایش فناوری‌های اولیه‌ای است که پیش‌بینی می‌شود در توسعه سامانه‌های کتابخانه‌ای نسل بعدی نقش داشته باشد. «پورتال آگاهی‌بخشی فعلی»^۲ وب‌سایتی است که توسط کتابخانه پارلمان ژاپن با هدف دسترسی قانونگذاران و شهروندان به اطلاعات مربوط به کتابخانه‌ها و علوم اطلاعات کتابخانه‌ای ایجاد شده است. کتابخانه ملی ژاپن برای افراد «دارای معلولیت‌های چاپی»^۳ مطالب خواندنی را در قالب‌های قابل دسترس برخط در دسترس قرار می‌دهد. این سرویس را می‌توان یا از طریق دستگاه شخصی مراجعه‌کننده یا در کتابخانه‌ها و مؤسسات شرکت‌کننده دریافت کرد. «مینا جست‌وجو»^۴ به‌طور خاص برای افراد نابینا، کم‌بینا، دچار اختلال خواندن یا افرادی که به هر نحوی توانایی خواندن متون چاپی را ندارند، طراحی شده است تا با استفاده از یک رابط کاربری واحد، مطالب خواندنی را در قالب‌های متنوع و قابل دسترس جست‌وجو کنند. این ابزار برای استفاده با

1. NDL Lab

2. Current Awareness Portal

3. Print Disabilities

4. Mina Search

5. Web Japanese National Bibliography (Web JNB)

6. The Congress of Southeast Asian Librarians (CONSAL)

7. The Association of Parliamentary Librarians of Asia and the Pacific (APLAP)

8. Keiko Kurata

شکل ۶. کیکو کورانا؛ مدیر کل کتابخانه دایت ملی

«کنگره کتابداران جنوب شرقی آسیا» در سال ۱۹۷۰ تأسیس شد و هر سه سال یک بار جلسه‌ای برگزار می‌کند. «انجمن کتابداران پارلمانی آسیا و اقیانوسیه» نیز در سال ۱۹۹۰ به منظور تقویت خدمات پارلمانی در منطقه آسیا-اقیانوسیه تأسیس شد. این انجمن با حدود سی کتابخانه عضو، همایشی را هر دو سال یک بار در یکی از کشورهای آسیا و اقیانوسیه برگزار می‌کند.

۳-۴. جمهوری کره

«کتابخانه مجلس ملی جمهوری کره»^۱ در سال ۱۹۵۲ میلادی تأسیس شده و بزرگ‌ترین کتابخانه علوم انسانی و اجتماعی در جمهوری کره است. رئیس کتابخانه هم‌تراز معاون وزیر است و به‌عنوان مشاور سیاسی رئیس مجلس ملی، به‌صورت غیرمستقیم در حکمرانی پارلمان ایفای نقش می‌کند. از منظر جغرافیای پژوهشی، ساختمان هوشمند خدمات پژوهشی و کتابخانه در فضایی سبز و مناسب برای فعالیت مطالعاتی ساخته شده‌اند. تمام بال‌های مطالعاتی و پژوهشی مجلس ملی جمهوری کره در محیط

پیرامونی ساختمان اصلی مجلس ملی قرار دارد تا سرعت و چابکی فرایند انتقال یافته‌های پژوهشی به قانونگذاران تسریع شود. رئیس این مرکز مقامی دولتی در خدمت سیاسی است و به‌اندازه معاون وزیر به او حق الزحمه پرداخت می‌شود. رئیس باید از حرفه‌ای بودن و حفظ بی‌طرفی سیاسی در اداره امور خود اطمینان حاصل کند. او نظارت کلی بر امور خدمات پژوهشی را زیر نظر رئیس مجلس اعمال خواهد کرد و منابع انسانی مرکز را هدایت و نظارت خواهد کرد.^۲ رئیس مجلس می‌تواند بخشی از اختیاراتش را برای تعیین مقامات به رئیس مرکز تفویض کند.^۳

کتابخانه مجلس ملی خدماتی مانند انتشارات، گسترش کتابخانه دیجیتال، بایگانی اسناد مجلس شورای ملی و ارائه خدمات مرجع در حوزه دیپلماسی پارلمانی را بر عهده دارد. کتابخانه مجلس ملی جمهوری کره از ۶ واحد شامل دفتر اطلاع‌رسانی، کتابخانه حقوقی، دفتر مدیریت اطلاعات، دفتر خدمات اطلاعات، بایگانی مجلس ملی و دفتر برنامه‌ریزی و مدیریت تشکیل شده است. واحد انتشارات به اموری مانند انتشار «ماهنامه کتابخانه مجلس شورای ملی»^۴ و بخش «رصد و مشاهده کتب»^۵ چاپ گزارش‌های سالیانه و انتشار «کتاب واقعیات»^۶ می‌پردازد. بخش رصد کتب نیز رسالت شناسایی و غربالگری کتاب‌های منتشر شده در حوزه پارلمانی، خلاصه‌نویسی آنها و ارسال آنها را به قانونگذاران بر عهده دارد. بخش همکاری‌های بین‌المللی نیز مأموریت اشتراک‌گذاری داده‌ها و هم‌افزایی تجارب با هم‌تایان خود را در سایر کشورها بر عهده دارد که از مصادیق آن می‌توان به برگزاری «اولین کنفرانس انجمن کتابداران پارلمانی آسیا و اقیانوسیه»^۷ اشاره کرد [۹].

«مرکز خدمات پژوهشی مجلس ملی کره»^۸ یا نارس در ۲۵ مارس سال ۲۰۰۷ مطابق با ماده (۲۲-۳) «قانون مجلس ملی»^۹ و «قانون خدمات پژوهشی مجلس ملی»^{۱۰} تأسیس شد.

1. National Assembly Library of Korea

4. National Assembly Library's Monthly Magazine

5. Book Review

6. Fact Book

7. Association of Parliamentary Librarians of Asia and the Pacific (APLAP)

8. National Assembly Research Service (NARS)

9. The National Assembly Act

10. The National Assembly Research Service Act

۲. ماده (۴) اساسنامه مرکز خدمات پژوهشی مجلس ملی جمهوری کره.

۳. ماده (۵) اساسنامه مرکز خدمات پژوهشی مجلس ملی جمهوری کره.

شکل ۷. مرکز خدمات پژوهشی مجلس ملی جمهوری کره

کره در ۱۸ آوریل سال ۲۰۲۵، سومین «همایش ملی چشم‌انداز ۲۰۲۵»^۱ را به میزبانی مجلس ملی برگزار نمود. این کنفرانس یک پلتفرم قانونگذاری و سیاستگذاری در مقیاس بزرگ با مشارکت خبرگان دانشگاهی است. این رویداد مهم علمی با عنوان «چگونه باید نایابری را در جامعه کره حل کنیم؟»^۲ برگزار شد و ۹۶ متخصص از رشته‌های دانشگاهی متنوع، مانند حقوق، سیاست، اقتصاد، مدیریت عمومی، جامعه‌شناسی و غیره، در آن حضور داشتند [۱۰].

مرکز خدمات پژوهشی مجلس ملی جمهوری کره در حوزه دیپلماسی پارلمانی پژوهشی بسیار فعال است. این مرکز اولین سمینار بین‌المللی را در سال ۲۰۱۰ برگزار کرد و تا سال ۲۰۲۴ میزبان سیزده سمینار بین‌المللی بوده است که بیش از چهل کشور در آن شرکت کرده‌اند. این مرکز در حال به اشتراک گذاری اطلاعات میان ایالات متحده آمریکا، اتحادیه اروپا، ژاپن و توسعه خدمات پژوهشی با اکثر کشورهای جهان است. مرکز خدمات پژوهشی مجلس ملی جمهوری

شکل ۸. همایش چشم‌انداز ملی سال ۲۰۲۵

1. 2025 National Vision Conference
2. How Should We Solve Inequality in Korean Society?

آن پرداخته شده است. «وو وون شیک»، رئیس مجلس ملی جمهوری کره، در بیستم نوامبر سال ۲۰۲۴، «کوان هولی»^۱ را به‌عنوان دهمین رئیس نارس منصوب نمود. او با ۴۸ سال سن جوان‌ترین فردی است که تاکنون به‌عنوان رئیس نارس منصوب شده است [۱۱].

یکی از دلایل موفقیت مرکز خدمات پژوهشی مجلس ملی جمهوری کره، برخورداری رئیس آن از اختیارات کافی و استقلال عمل لازم است و برای اتخاذ هر تصمیمی نیاز به اخذ مجوز و موافقت مقامات بالادستی ندارد. شایان ذکر است از ماده (۴) تا ماده (۹) اساسنامه این مرکز به موضوع وظایف و اختیارات رئیس

شکل ۹. رئیس و نشان مرکز خدمات پژوهشی مجلس ملی جمهوری کره

دکتر لی مدرک لیسانس و فوق لیسانس خود را در رشته علوم سیاسی از «دانشگاه سوگانگ»^۲ و مدرک دکتری‌اش را در رشته علوم سیاسی از دانشگاه لندن دریافت کرد.

جدول ۳. اهداف و کارکرد مرکز خدمات پژوهشی مجلس ملی جمهوری کره [۱۲]

روش‌های اجرا	کارکرد اصلی
<ul style="list-style-type: none"> - تولید گزارش‌های مختصر تحقیق. - تلخیص گزارش‌ها. - ارائه خدمات پژوهشی در قالب گزارش و مشاوره از طریق برگزاری جلسات توجیهی تلفنی و حضوری. 	<p>ارائه خدمات سریع پژوهشی</p>
<ul style="list-style-type: none"> - تهیه پژوهش‌های تخصصی ناظر به حوزه قانونگذاری، سیاستی و نظارتی. - تحقیق و تهیه گزارش موردی درخصوص درخواست نمایندگان و کمیته‌های مجلس در حوزه قانونگذاری و سیاستگذاری. - برگزاری جلسات توجیهی تلفنی و حضوری با نماینده درخواست‌کننده. - استفاده از شبکه خبرگان بیرونی. - «تقویت تحقیقات همتایان»^۳ و بالا بردن ارزش افزوده پژوهشی سایر مراکز تحقیقاتی.^۴ - ارتقای مهارت کارکنان برای انجام پژوهش‌های تقنینی و نظارتی. 	<p>انتفاع حداکثری از ظرفیت دانش و پژوهش با هدف ارتقای کارآمدی پارلمان</p>
<ul style="list-style-type: none"> - قانونگذاران مجلس ملی کره جنوبی درخواستشان را از طریق وبسایت (http://nals.assembly.go.kr) یا تلفن و دورنگار به این مرکز ارسال می‌کنند. 	<p>پاسخ به درخواست نمایندگان و کمیته‌های مجلس ملی</p>

1. Kwan Hu Lee

2. Sogang University

3. Strengthen Peer Review

۴. فرایند بررسی همتا زمانی شروع می‌شود که مقاله، گزارش و... از سوی دیگر نهادهای پژوهشی به مرکز ارسال می‌گردد. پس از ارسال، مطلب مورد نظر برای ارزیابی به کارشناسان مرکز ارجاع می‌شود. در واقع، کارشناسان در جایگاه داوران، اعتبار، اهمیت و اصالت کار ارسالی را قضاوت می‌کنند.

کارکرد اصلی	روش‌های اجرا
مردمی‌سازی پارلمان از دریچه افکارسنجی نظر شهروندان و جامعه خبرگان در قبال عملکرد نمایندگان	<ul style="list-style-type: none"> - نظرسنجی و افکارسنجی نظرات شهروندان در قبال پژوهش‌های انجام شده. - تقویت پل ارتباطی مجلس با گستره عمومی از طریق استفاده از ظرفیت خبرگان جامعه برای بهبود و مردمی‌سازی پژوهش‌های قانونگذاری.
اهتمام به دیپلماسی پارلمانی پژوهشی از طریق برگزاری همایش‌های بین‌المللی یا برگزاری نشست رؤسای کتابخانه‌ها و مراکز پژوهشی پارلمانی	<ul style="list-style-type: none"> - برگزاری همایش‌های مشترک با سایر مراکز تحقیقاتی، یکی از تدابیر نارس برای بهبود مستمر کیفیت ارائه خدمات پژوهشی است. در این خصوص، تقاضای سایر مراکز مطالعاتی برای انجام همایش مشترک باید حداقل سی روز قبل از برگزاری برای این مرکز ارسال شود. - کمک به پیشرفت مدیریت دانش قانونگذاری از طریق برگزاری همایش‌های بین‌المللی با مشارکت انجمن‌های علمی و دانشگاهی، بخشی از کارکرد مرکز خدمات پژوهشی مجلس ملی کره است. با وجود سابقه نسبتاً محدود مرکز، که تأسیس آن به سال ۲۰۰۷ بازمی‌گردد، تاکنون چندین سمینار بین‌المللی با هدف اشتراک‌گذاری تجارب مجالس دنیا جهت ارتقای وظایف نمایندگی و بررسی چالش‌های پیش‌رو بین مراکز پژوهشی مجالس دنیا به میزبانی مرکز خدمات پژوهشی مجلس ملی جمهوری کره برگزار شده است.
توانمندسازی ظرفیت‌های نظارتی قانونگذاران	<ul style="list-style-type: none"> - مرکز خدمات پژوهشی مجلس ملی جمهوری کره با ایجاد یک کمیته دائمی و رصد عملکرد دستگاه‌های اجرایی، تدوین گزارش‌های نظارتی را با هدف ارتقای اهرم‌های نظارت پارلمان بر دستگاه‌های اجرایی در اولویت قرار داده است. - آسیب‌شناسی فعالیت‌های دولت و تهیه گزارش‌های نظارتی. - شرکت در جلسات استماع تقنینی.
بهبود مستمر فرایندها	در ساختار نارس به‌منظور بهبود مستمر فرایندها، یک کمیته دائمی برای ارائه پیشنهاد در راستای وضع بهتر قوانین و مدیریت بهتر ساختارها و رویه‌ها ایجاد شده است.

است [۱۳]. یکی دیگر از ابعاد دیپلماسی پارلمانی نارس، برقراری ارتباط با سایر مجالس دنیا از طریق برگزاری همایش‌های بین‌المللی با حضور خبرگان علمی است. برگزاری منظم همایش‌های سالیانه نارس و دعوت از خبرگان و نمایندگان سایر مجالس دنیا، به پیشرفت دیپلماسی پارلمانی جمهوری کره کمک شایانی نموده است.

مدیران نارس بر این باورند «شبکه‌سازی» مراکز خدمات پژوهشی به یک نیاز مشترک بین مجالس دنیا تبدیل شده است و به ارتقای کارآمدی نهاد پارلمان کمک شایانی می‌کند. این مرکز با توجه به نوع نیاز و مطالبه هیئت‌های دیپلماتیک، چابک‌سازی فرایند نهایی‌سازی گزارش‌های مرتبط با دیپلماسی پارلمانی را در اولویت قرار داده

جدول ۴. همایش‌های بین‌المللی و سالیانه مرکز خدمات پژوهشی مجلس ملی جمهوری کره^۲

اجلاس	تاریخ برگزاری	موضوعات	شرکت‌کنندگان
اولین	۲ تا ۹ دسامبر سال ۲۰۱۰	معرفی مجالس و سازمان‌های پژوهشی پارلمانی هر کشور اقدامات برای همکاری بین سازمان‌های پژوهشی پارلمانی منطقه‌ای آسیا ^۳	کامبوج، هند، لائوس، مغولستان، ویتنام
دومین	۱ تا ۴ نوامبر سال ۲۰۱۱	معرفی مجالس و سازمان‌های پژوهشی پارلمانی هر کشور اقدامات برای همکاری بین سازمان‌های پژوهشی پارلمانی منطقه‌ای آسیا	اندونزی، فیلیپین، سنگاپور، ویتنام
سومین	۲۷ تا ۲۹ ژوئن	معرفی جلسه عمومی پارلمان هر کشور اقدامات برای ایجاد مجمع سازمان پژوهش‌های پارلمانی آسیا ^۴	کامبوج، اندونزی، لائوس، مالزی، مغولستان، فیلیپین، تایلند، ازبکستان، ویتنام

1. Networking
2. NARS (2024). Organization Chart, Available at: <https://www.nars.go.kr/eng/seminar/intro.do>, Accessed on 03/12/2024.
3. Introduction of Each Country's Parliaments and Parliamentary Research Organizations: Measures for Cooperation Between the Asian Regional Parliamentary Research Organizations
4. Introduction of the Plenary Session of Each Country's Parliament: Measures to Establish the Asian Parliamentary Research Organization Forum

اجلاس	تاریخ برگزاری	موضوعات	شرکت‌کنندگان
چهارمین	۳۱ اکتبر تا ۲ نوامبر سال ۲۰۱۳	موارد و انواع حمایت از فعالیت‌های قانونگذاری در پارلمان‌های کشورهای شرکت‌کننده سیاست‌ها و قوانین برای احیای فعالیت‌های سیاسی زنان و جهت‌گیری توسعه آنها ^۱	استرالیا، بنگلادش، کامبوج، هند، اندونزی، ایران، ژاپن، کره، لائوس، مالزی، مغولستان، میانمار، فیلیپین، تایلند، ایالات متحده آمریکا، ازبکستان، ویتنام
پنجمین	۲۰ تا ۲۲ نوامبر سال ۲۰۱۴	نقش سازمان پژوهش‌های مجلس در قانونگذاری بهتر سیستم‌های تحلیل قانون و سیاست و نمونه‌های هر کشور، مانند تجزیه و تحلیل تأثیر قانونگذاری ^۲	کامبوج، ایران، لائوس، مغولستان، میانمار، سوئیس، ایالات متحده آمریکا، ازبکستان، ویتنام
ششمین	۱۷ تا ۱۹ نوامبر سال ۲۰۱۵	روابط قانونی - اجرایی: کنترل قانونگذاری فعالیت‌های اجرایی ^۳	استرالیا، اتحادیه اروپا، اندونزی، ژاپن، مالزی، سوئد، تایلند، ترکیه، ایالات متحده آمریکا، ازبکستان، ویتنام
هفتمین	۸ تا ۱۰ نوامبر سال ۲۰۱۶	مسائل و وظایف پژوهش پارلمانی ^۴	کامبوج، چک، اتحادیه اروپا، آلمان، یونان، هند، اندونزی، ایران، ایتالیا، مالزی، مغولستان، هلند، سوئد، اوگاندا
هشتمین	۸ تا ۱۰ نوامبر سال ۲۰۱۷	نقش‌ها و وظایف برای بهبود ارتباط بین مجلس و مردم اقدامات برای همکاری بین پارلمان‌ها برای حل و فصل برنامه‌های فراملی ^۵	کامبوج، کانادا، چک، آلمان، یونان، هند، ایتالیا، مالزی، مغولستان، هلند، فیلیپین، لهستان، تایلند، ترکیه، اوگاندا، ایالات متحده آمریکا
نهمین	۷ تا ۹ نوامبر سال ۲۰۱۸	واکنش قانونگذار به تحولات علوم و فناوری که باعث تغییر پارادایم در جامعه و زندگی مردم شده است. ^۶	استرالیا، اتریش، بنگلادش، کانادا، چک، آلمان، اتحادیه اروپا، یونان، هند، اندونزی، ایتالیا، مغولستان، میانمار، فیلیپین، روسیه، تایلند، ترکیه، اوگاندا، بریتانیا، ایالات متحده آمریکا، ازبکستان
دهمین	۶ تا ۹ نوامبر سال ۲۰۱۹	کارکردها و نقش‌های خدمات پژوهشی مجلس برای تقویت توانمندی مجلس ^۷	اتریش، کامبوج، کانادا، جمهوری چک، فنلاند، آلمان، هند، اندونزی، ایتالیا، کویت، لتونی، مالزی، مغولستان، میانمار، پاکستان، فیلیپین، روسیه، سوئد، تایلند، ترکیه، ایالات متحده آمریکا
یازدهمین	۱۷ مه سال ۲۰۲۲	چالش‌های COVID-۱۹ و پاسخ نمایندگان پارلمان COVID-۱۹ و نقش پارلمان (اقتصادی) COVID-۱۹ و نقش پارلمان (اجتماعی)	اتریش، بنگلادش، جمهوری چک، اتحادیه اروپا، آلمان، هند، ایران، ایتالیا، ژاپن، مالزی، مغولستان، هلند، لهستان، سوئیس، تایلند، اوگاندا، بریتانیا، ایالات متحده آمریکا، ازبکستان، ویتنام
دوازدهمین	۱۶ تا ۱۸ اکتبر سال ۲۰۲۳	تکامل هوش مصنوعی و خدمات پژوهشی مجلس تأثیر تحلیل خدمات و پژوهش مجلس بر قانونگذاری ^۸	الجزایر، اتریش، جمهوری چک، اتحادیه اروپا، آلمان، یونان، اندونزی، ایران، ایتالیا، ژاپن، لتونی، مالزی، مکزیک، مغولستان، هلند، پاکستان، فیلیپین، سوئد، ترکیه، اوگاندا، بریتانیا، ایالات متحده آمریکا، ویتنام
سیزدهمین	۱۴ تا ۱۶ اکتبر سال ۲۰۲۴	جناح‌بندی‌های سیاسی و نقش خدمات پژوهشی مجلس جهانی شدن و تأثیر آن بر فرایند قانونگذاری ^۹	الجزایر، اتریش، کامبوج، جمهوری چک، خدمات پژوهشی پارلمان اروپا، آلمان، اندونزی، ایتالیا، لتونی، مالزی، مغولستان، نپال، پاکستان، لهستان، فیلیپین، تایلند، ترکیه، اوگاندا، بریتانیا، ایالات متحده آمریکا

1. Cases and Types of Support for legislative Activities in Parliaments of Participating Countries: Policies and legislation to Revitalize Women's Political Activities and Their Development Direction
2. The Role of the Parliamentary Research Organization for Better law Making: Legislative and Policy Analysis Systems and Examples of Each Country, Such as legislative Impact
3. Legislative – Executive Relations: Legislative Control of Executive Activities
4. Issues and Tasks of Parliamentary Research
5. Roles and Tasks to Improve Communication Between the Parliament and the People: Measures for Cooperation Between Parliaments to Resolve Transnational Agendas
6. The legislature's Response to Science and Technology Developments Causing a Paradigm Shift in Society and People's lives
7. Functions and Roles of Parliamentary Research Services to Reinforce Parliament's Capabilities
8. The Evolution of AI and Parliamentary Research Services: Legislative Impact Analysis and Parliamentary Research Services
9. Political Polarization and the Roles of Parliamentary Research Services: Globalization of Legislative Impact Analysis

خارجی، مسائل منطقه‌ای، سازمان‌های بین‌المللی، سیاست و امنیت بین‌الملل، اقتصاد بین‌الملل، محیط زیست جهانی و دیپلماسی پارلمانی است. «کتابخانه مجلس نمایندگان»^۶ از دیگر ارکان پژوهشی مجلس قانونگذاری جمهوری اندونزی برای دسترسی عموم باز است و توجه ویژه‌ای به مسائل مربوط به سیاست و توسعه اندونزی دارد. رساله‌های خطی، کتاب‌های چاپی سنگی، سربی و نوین، اسناد تاریخی و ملی از جمله اسناد مکتوب، عکس‌های تاریخی، قراردادها و فرمان‌های حکومتی در تواریخ مختلف را برعهده دارد. برخلاف «مرکز پژوهش‌های مجلس نمایندگان اندونزی»، که در ذیل نهادهای تخصصی مجلس دسته‌بندی شده است و مدیر آن توسط آژانس کارشناسان تعیین می‌شود، کتابخانه زیر نظر دبیرخانه کل مجلس نمایندگان فعالیت می‌کند [۱۴].

۳-۶. فدراسیون مالزی

نهاد قانونگذاری فدراسیون مالزی واقع در کوالالامپور «دومجلسی»^۷ بوده و از مجالس نمایندگان و سنا تشکیل شده است. «بخش کتابخانه و تحقیقات»^۸ از پنج قسمت اقتصادی، اجتماعی، علوم، انرژی و فناوری، امنیت بین‌الملل و بخش کتابخانه پارلمانی تشکیل شده است و زیر نظر دبیر کل مجلس نمایندگان فعالیت می‌کند. اظهار نظر در خصوص لوایح، تهیه چکیده یا متن سخنرانی برای نمایندگان در اجلاس‌های داخلی و بین‌المللی، تهیه اطلاعات و آمارهای مورد نیاز و درخواست شده از سوی نماینده برای اظهارات مستند در مباحث صحن مجلس، مدیریت کتابخانه مجلس، مدیریت شاخص‌های پایگاه‌های اطلاعاتی برای لوایح و روزنامه مجلس، مدیریت ارتباطات چندرسانه‌ای و ارائه اطلاعات لازم به نمایندگان در حوزه‌های اجتماعی، اقتصادی، بین‌المللی، امنیت و انرژی از مهم‌ترین کارکردهای بخش کتابخانه و تحقیقات مجلس مالزی است.

رمزگشایی از جدول ۴ نشان می‌دهد که در سال‌های اولیه، هدف برگزارکنندگان همایش بیشتر به سمت معرفی و شناسایی مراکز پژوهشی مجالس آسیایی و تقویت همکاری بین کشورهای همسایه و قاره آسیا بود، اما بعد از همایش نهم در سال ۲۰۱۸ میلادی، تعداد شرکت‌کنندگان در همایش‌های سالیانه نارس به طور قابل توجهی افزایش پیدا می‌کند و محورهای آن به سمت دغدغه‌های بین‌المللی همچون فناوری‌های نوظهور و هوش مصنوعی سوق می‌یابد. پایش کشورهای شرکت‌کننده نیز جالب توجه است. به طوری که ایالات متحده آمریکا، ۹ بار در اجلاس‌های سالیانه نارس حضور یافته و به نظر می‌رسد به نوعی در تعیین محورهای همایش، ایفای نقش نموده است.

۳-۵. جمهوری اندونزی

نظام سیاسی مجمع‌الجزایر اندونزی تلفیقی از ریاست جمهوری و پارلمانی است. نهاد قانونگذاری اندونزی، «دومجلسی»^۱ است. با استناد به اصل (۲) قانون اساسی، پارلمان این کشور با عنوان «مجلس مشورتی خلق اندونزی»^۲ به دور رکن «مجلس نمایندگان خلق»^۳ و «مجلس نمایندگان منطقه‌ای» تقسیم می‌شود. «مجلس مشورتی خلق» نیز شامل نمایندگان هر دو مجلس مذکور است. بنا بر اصول (۲) و (۷) قانون اساسی، دوره نمایندگی هر سه مجلس پنج‌ساله و همزمان است. بازوی مطالعاتی پارلمان اندونزی از دو بخش «مرکز پژوهش‌های مجلس نمایندگان خلق اندونزی»^۴ و کتابخانه تشکیل شده است. «مرکز پژوهش‌های مجلس نمایندگان خلق اندونزی»، به عنوان رکن پژوهشی پارلمان اندونزی از سال ۱۹۹۰ با ابتکار «محمد خریث سهود»، رئیس وقت مجلس نمایندگان خلق، تأسیس شده است و زیر نظر «دبیرخانه کل»^۵ فعالیت می‌کند. معاونت پژوهشی از پنج بخش اقتصاد و سیاست عمومی، روابط بین‌الملل، حقوق، رفاه اجتماعی و سیاست اندونزی تشکیل شده است. بخش روابط بین‌الملل شامل پنج دفتر سیاست

1. Bicameral
2. People's Consultative Assembly
3. People's Representative Council of the Republic of Indonesia
4. Research Centre of The House of Representatives of the Republic of Indonesia
5. Secretariat General
6. The Library of the Indonesian House of Representatives
7. Bicameral Parliament
8. Research and Library Division

کتابخانه پارلمان مالزی نیز بانک پژوهشی و اسنادی مهمی را برای نمایندگان و کارکنان مجلسین مالزی فراهم کرده است و فقط کارکنان و نمایندگان می‌توانند از خدمات آن استفاده کنند. کتابخانه با ایجاد «خدمات پایگاه داده‌های برخط»^۱ و همچنین «کتابخانه الکترونیک» در مسیر هوشمندسازی خدمات مرتبط با دیپلماسی پارلمانی گام برداشته و همچنین بخشی را با عنوان «قوانین مالزی در نوک انگستان شما»^۲ در وبسایت

کتابخانه پارلمان مالزی نیز بانک پژوهشی و اسنادی مهمی را برای نمایندگان و کارکنان مجلسین مالزی فراهم کرده است و فقط کارکنان و نمایندگان می‌توانند از خدمات آن استفاده کنند. کتابخانه با ایجاد «خدمات پایگاه داده‌های برخط»^۱ و همچنین «کتابخانه الکترونیک» در مسیر هوشمندسازی خدمات مرتبط با دیپلماسی پارلمانی گام برداشته و همچنین بخشی را با عنوان «قوانین مالزی در نوک انگستان شما»^۲ در وبسایت

۴. جمع‌بندی

اندیشکده‌های پارلمانی دنیا از روش‌ها و شیوه‌های مختلفی برای افزایش سهم دیپلماسی پارلمانی در سبک سیاست خارجی استفاده می‌کنند و بومی‌سازی برخی از این روش‌ها، فرایند گذار از دیپلماسی پارلمانی سنتی به دیپلماسی پارلمانی هوشمند و دیجیتال را تسهیل و تسریع خواهد نمود.

جدول ۵. نوآوری دیپلماتیک مجالس دنیا و درس‌آموخته‌های دیپلماسی پارلمانی

ردیف	توصیه سیاستی	دستگاه متولی	دستگاه معین	رابطه آن با سرفصل سیاست خارجی قانون برنامه هفتم پیشرفت
۱	برگزاری اجلاس رؤسای مجالس ایران و کشورهای همسایه	مجلس شورای اسلامی	وزارت امور خارجه	یکی از ابتکارات دیپلماتیک مجالس دنیا برای تقویت امنیت پایدار منطقه‌ای، تقویت دیپلماسی پارلمانی سران بین ایران و کشورهای همسایه است. در ماده (۱۰۱) قانون برنامه هفتم نیز بر اولویت دیپلماسی همسایگی تأکید شده است.
۲	تهیه شاخص‌های ارزشیابی و سنجش عملکرد گروه‌های دوستی	مجلس شورای اسلامی	-	همکاری مرکز پژوهش‌ها و اداره کل امور بین‌الملل برای تعیین شاخص‌های ارزشیابی عملکرد گروه‌های دوستی و هیئت‌های دیپلماتیک، برخوردهای سلیقه‌ای و نگاه‌های جناحی در انتخاب رؤسای گروه دوستی را به حداقل کاهش می‌دهد.
۳	استفاده از ظرفیت نماینده دیپلمات‌های شاخص ادوار	مجلس شورای اسلامی	-	برخی مراکز پژوهشی مجالس دنیا با استفاده از پتانسیل نمایندگان ادوار مسلط بر حوزه روابط خارجی، از آن به‌عنوان یکی از عناصر تقویت مطالعات دیپلماسی پارلمانی استفاده می‌کنند. در همین راستا استفاده از نظرات مشورتی نمایندگان ادوار مسلط بر علوم و مهارت‌های روابط بین‌الملل، می‌تواند موتور پیش‌ران دیپلماسی پارلمانی جمهوری اسلامی ایران را تقویت نماید.
۴	انطباق ریل‌گذاری فعالیت‌های دیپلماتیک چهارساله مجلس دوازدهم با فصل‌های (۲۱) و (۲۲) قانون برنامه هفتم پیشرفت	مجلس شورای اسلامی	-	یکی از اصول و مبانی فعالیت مراکز پژوهشی مجالس آسیا، انطباق سیاست‌ها با قوانین بالادستی و راهبردی است. در این میان قانون برنامه هفتم پیشرفت، فصل مشترک دیپلماسی رسمی و پارلمانی است و می‌تواند به هم‌افزایی ظرفیت‌ها کمک نماید.
۵	حضور یک نفر از پنج مشاور کنشگران دیپلماسی پارلمانی از خبرگان روابط بین‌الملل	مجلس شورای اسلامی	-	با استناد به قانون آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی، هر نماینده می‌تواند پنج مشاور داشته باشد. رؤسای گروه‌های دوستی، اعضای کمیسیون امنیت ملی و اعضای شورای اجرایی بین‌المجالس، پرچم‌دار دیپلماسی پارلمانی‌اند و حضور یک نفر از خبرگان روابط بین‌الملل در تیم پنج‌نفره مشاوران، می‌تواند کارآمدی آنان را در سبک سیاست خارجی کلان کشور افزایش دهد.

مأخذ: یافته‌های پژوهش.

1. Online Database Services
2. Malaysian Laws at your Fingertips
3. Journal of Parliamentary Affairs
4. Journal of Parliamentary Studies

- [۱] راسخ. محمد (۱۳۸۲)، «مطالعه تطبیقی مراکز پژوهشی پارلمان در سطح جهان»، فصلنامه مجلس و پژوهش، شماره ۴۰، ص ۳۴.
- [۲] امیری زرک آباد. سودا و سید حسین ملکوتی هستجین (۱۴۰۰)، «پارلمان الکترونیکی و نقش آن در تحقق دموکراسی»، نشریه علمی پژوهش‌های حقوقی، جلد ۴۸، شماره ۲۰، ص ۱۶۳.
- [3] L. S. H. o. t. People, "About Institute of Constitutional and Parliamentary Studies", 05 06 2025. [Online]. Available: <https://sansad.in/ls/icps>. [Accessed 16 08 2025].
- [4] PRS, "PRS Legislative Research", 29 05 2025. [Online]. Available: <https://prsindia.org/aboutus/what-we-do>. [Accessed 14 08 2025].
- [۵] حسینی، سیدحسین (۱۴۰۲)، «مطالعه تطبیقی مجالس آسیایی کشور هند (لوک سابها و راجیا سابها)»، شماره مسلسل ۱۹۲۱۱، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، تهران.
- [6] PIPS, "Parliamentary Research Service", 30 05 2025. [Online]. Available: <https://www.pips.gov.pk/resources/>. [Accessed 26 07 2025].
- [7] N. D. (2025)., "Status of National Diet", 14 05 2025. [Online]. Available: https://www.shugiin.go.jp/internet/itdb_english.nsf/html/statics/guide/members.htm. [Accessed 09 08 2025].
- [8] N. D. Library, "Director General", 16 12 2024. [Online]. Available: <https://www.ndl.go.jp/en/aboutus/greetings.html>. [Accessed 06 03 2025].
- [9] I. F. o. L. A. a. Institutions, "Indonesia Parliamentary Librsry", 19 11 2020. [Online]. Available: Association of Parliamentary Librarians of Asia and the Pacific (APLAP), Available at: <https://www.ifla.org/g/services-for-parliaments/association-of-parliamentary-librarians-of-asi>. [Accessed 17 09 2024].
- [10] NARS, "NARS Holds 2025 National Vision Conference for Legislative Policy", 14 02 2025. [Online]. Available: <https://www.nars.go.kr/front/new/202506/sub-01.html>. [Accessed 16 08 2025].
- [11] NARS, "The Youngest Leader of the National Assembly Research Service - Kwan Hu Lee appointed as the new", 09 12 2024. [Online]. Available: https://www.nars.go.kr/front/new/202412/headline/headline_1_english.html. [Accessed 13 08 2025].
- [12] N. A. R. Service, "NARS Chart", 22 12 2024. [Online]. Available: <https://www.nars.go.kr/eng/intro/organization.do>. [Accessed 06 08 2025].
- [13] NARS, "International Network", 10 07 2025. [Online]. Available: <https://www.nars.go.kr/eng/network/login.do>. [Accessed 13 08 2025].
- [14] R. Gate, "Peoples Consultative Assembly Authority", 11 06 2025. [Online]. Available: https://www.researchgate.net/publication/322162863_THE_AUTHORITY_OF_PEOPLE'S_CONSULTATIVE_ASSEMBLY_BY_SUBSEQUENT_OF_THE_AMENDMENT_OF_THE_1945_CONSTITUTION_OF_THE_REPUBLIC_OF_INDONESIA. [Accessed 25 07 2025].
- [15] M. Parliament, "Malaysian Parliamentary Library", 14 12 2024. [Online]. Available: https://asiapacificparllibs.org/wp-content/uploads/sites/2/2014/05/1990_malaysia.pdf. [Accessed 15 07 2025].

گزیده سیاستی

انتخاب یک نفر از پنج مشاور کنشگران دیپلماسی پارلمانی از خبرگان روابط بین الملل، انطباق فعالیت‌های دیپلماتیک قوه مقننه با فصل‌های «۲۱» و «۲۲» قانون برنامه هفتم و تهیه شاخص‌های سنجش عملکرد گروه‌های دوستی به توانمندسازی دیپلماسی پارلمانی کمک می‌کند.

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی

تهران، خیابان پاسداران، روبروی پارک نیاوران (ضلع جنوبی، پلاک ۸۰۲)

تلفن: ۷۵۱۸۳۰۰۰ صندوق پستی: ۱۵۸۷۵-۵۸۵۵ پست الکترونیک: mrc@majles.ir

وبسایت: rc.majles.ir